

Τριμηνιαία περιοδική έκδοση του Συλλόγου των Απανταχού Χορτιωτών Λευκάδος

ΠΡΩΤΗ ΣΕΛΙΔΑ

1. Εγκέλαδος

Τσακισμένη κι αλαλιασμένη για μια ακόμη φορά απ' το χτύπημά του η Λευκάδα.

«Μνήσθητι, Κύριε ... Ιδού σεισμός και βροντισμός κι εβάστουσαν ακόμα, που ο κύκλος φθάνει ο φοβερός με τον αφρό στο στόμα κι εσχίσθη αμέσως ...».
Διονύσιος Σολωμός, Ελεύθεροι Πολιορκημένοι, Η Έξοδος, Απ. 1.230-231.13

Αθηνά και Εγκέλαδος.
Αθηναϊκός δίσκος του 525 π. Χ,
Παρίσι, Μουσείο του Λούβρου.

2. Η «Λευκάς πέτρα» με Λευκαδίτικο χρωστήρα

Σώμα του βράχου, Κώστας Γλένης (1987, ακρυλικό σε χαρτί, 51x73 εκ.). Ο διακεκριμένος λευκαδίτης ζωγράφος με αφαιρετική διάθεση και συγκαλυμμένο ρεαλισμό, με το παιχνίδι του σχήματος και των χρωμάτων, σπάει την κρούστα της πραγματικότητας και προσπαθεί να διεισδύσει στο βάθος των πραγμάτων.

Μνήμες

Του ΑΓΓΕΛΟΥ Γ. ΧΟΡΤΗ

Ω Μάνα Ελλάδα, ω προαιώνιο μένος
Προς τον φωτός την ύψιστη κορφή!

(Ο όρκος των κοινοτήτων στη μάνα Ελλάδα, Άγγελος Σικελιανός)

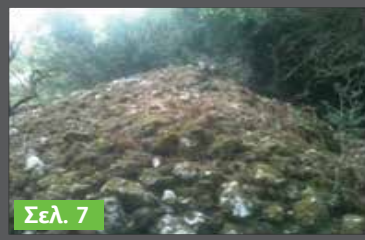
Τα Χριστούγεννα, η μεγάλη γιορτή της Χριστιανοσύνης, είναι αξεδιάλυτα δεμένα στη μνήμη μου με τη χειμωνιάτικη εικόνα του χωριού μας, αρκετές δεκαετίες πριν, με πρόσωπα που έχουν πια περάσει τις όχθες της Αχερουσίας και έχουν γίνει σκιές ονείρου και που, μέσα από τις αναμνήσεις μου, ξανάρχονται στο φως της μέρας, με τις εκκλήσεις μας, που, μολονότι φτωχές, λαμπρές φάνταζαν εκείνες τις ημέρες,

Συνέχεια στη Σελ.5

Αριστερά: 28η Οκτωβρίου
(Πίνακας του Αλέξανδρου Αλεξανδράκη)

ΣΥΝΟΠΤΙΚΗ «ΑΦΗΓΗΣΗ» ΤΗΣ ΙΣΤΟΡΙΑΣ ΤΩΝ ΧΟΡΤΑΤΩΝ

Του ΕΚΤΟΡΑ Γ. ΧΟΡΤΗ

Σελ. 7

Το γράμμα
της Σύνταξης
ΣΕΛ. 2

Κύκναιο άσμα

Τον Ιούνιο του 2011 πήραμε απόδρομο απ' το "μεγάλο χωριό", για να βγάλουμε ετούτηνη τη φ'λάδα, με σκοπό να μας ταξιδέψει στη χορτιώτικη κουλτούρα και τρόπο ζωής και να μας φτάσει, όπως ...

ΔΙΑΒΑΣΤΕ ΑΚΟΜΗ

Γεγονότα και σχόλια Σελ. 3 & 4

Ο λόγος στους ξενιτεμένους μας Σελ. 4

Η σελίδα της χορτιώτισσας Σελ. 6

Κοινωνικά - Ποικίλα Σελ. 8

Το γράμμα της Σύνταξης: Κύκναιο άσμα

Αγαπητοί συγχωριανοί και φίλοι αναγνώστες.

Τον Ιούνιο του 2011 πήραμε απόδρομο¹ απ' το "μεγάλο χωριό", για να βγάλουμε ετούτηνη τη φ'λάδα, με σκοπό να μας ταξιδέψει στη χορτιάτικη κουλτούρα και τρόπο ζωής και να μας φτάσει, όπως εγράφαμε, απ' τ'ς "αλογομάντρες" στη σύγχρονη εποχή κι ακόμα να φέρουμε κοντά, έστω και παδεύοντας², όλους τους απανταχού Χορτιώτες. Εσκεφτήκαμε πως ιδιαίτερα για τους Χορτιώτες της «εξορίας» (ούτε πενήντα άτομα δεν μένουνε πια στο χωριό) η φλάδα μας θα γένει το όχημα του συγχωριανού, για να (ματα)βρει τον εαυτό του, επειδή αισθάνεται σαν ψάρι όξου απ' το νερό, ξεκομμένος απ' τις ρίζες του, και γι' αυτό έχει τ' αμέντι του³ στο χωριό. Ματαθυμάται, με τον τρόπο της φλάδας μας, πράματα βαθιά θαμένα μέσα του, ριζωμένα μέσα στην ψυχή του, που τονε βοηθάνε να στέκεται ορτός⁴ στα ρίχτερ της ζωής.

Όμως, παρόλο που μας γιόμισε τα στήθια μας κουράγιο εκείος ο παγαπόντης θεός, ο Ερμής, λόγιος τάχα μου, μα ως το τελευταίο του κύτταρο έμπορας, χερότερος κι από τ'ς Εμπόρους των Εθνών, μας αποκοίμησε με το κηρύκειό του ως θεός του ύπνου και των ονείρων (θερινής νυκτός) πως τάχα θα καταφέρουμε να π'τύχουμε το σκοπό μας, όπως τον εσχεδιάσαμε. Για μένανε, ο Ερμής ήτανε βαλτός, γιατί δεν μας είπε εκείο που λέει ο φίλος μου ο Μιχάλης ο Βουκελάτος, πως δηλαδή η ζωή είναι ψεύτρα, πλανεύτρα και διαβατάριχη, πως το κάθε τι στη ζωή είναι εφήμερο και τα της τύχης είναι «άδηλα και κρύφια». Κι εσήμερα είμαστε στη δύσκολη θέση να αναγγείλουμε το τέλος εποχής για «Τα Χορτάτα» και να γράψουμε το κύκναιο άσμα τους, γιατί δεν έρχονται πάντα τα πράματα όπως τα θέλουμε. Ήρτε η στιγμή να πούμε τα λιγοστά μας λόγια, γιατί η ψυχή μας αύριο κάνει πανιά, που λέει κι ο ποιητής, και ν' αφήσουμε μες στ' αδειανά μας σπίατα όσα μας πονούνε, φέρνοντάς τα στη μνήμη μας: σε μια γωνιά πεταμένη τη τζαμάρα⁵ του παππούλη μας, παραπέρα γιομάτο δυο δάτυλα σκόνη τον κουτσαργαλιό τ'ς βαβάς μας, στην κουζίνα το στραπατασαρισμένο μπρακάτσι, στο αβέρτο⁶ κτρινισμένες φωτογραφίες των προγόνων και, και, και ... Είναι εφτά που μας εκάμανε κι εβγάλαμε για φτήνη τη γωνίτσα της γης στην οποία είδαμε το φως 18 φύλλα σε 152 σελίδες γιομάτες Χορτάτα και Λευκάδα.

Ωστόσο, η παράδοση λέει πως ο κύκνος, όταν διαισθανθεί ότι θα πεθάνει, κελπαδάει. Το ίδιο περίπου λέγεται πως κάνουνε και τ' απδόνι, το γαρδέλι, το χελιδόνι κι ο τσαλαπετεινός, πως τραγουδάνε, όταν έχουνε ντέρτια⁷. Κι ο μπάργμα Τιπούκειτος, ξέροντας πως «ανάγκαι και θεοί πείθονται» και θεωρώντας πως, έτσι όπως ήρτανε τα πράματα, είναι καλύτερα να κάνουμε κάτι απ' το να κοπανάμε νερό στο χαβάνι⁸ ή να λέμε «πέσε πίτα να σε φάω»⁹, προτείνει να σώσουμε ό,τι μπορεί ο καθένας απ' τον υπέροχο χορτιάτικο – λευκαδίτικο κήπο, σε νια¹⁰ πολύ δύσκολη εποχή και να μη σουρίζουμε κλέφτικα. Έχουμε το δικαίωμα αλλά και την υποχρέωση να κρατήσουμε μες στην ψυχή μας τον ήλιο που βγαίνει απ' τα Σταυρωτά κι ούλα όσα μας φανερώνε, απ' την ασφάκα ως το πατρικό μας, και μες στο νου μας (θα να 'λεα και στα χείλια μας, όσο γένεται) τη χορτιάτικη - λευκαδίτικη λαλιά μας, γιατί έχουμε τ'ς

ευθύνες μας για 'κειό που χάνεται, αλλά και τ'ς ευθύνες μας για 'κειο που 'ρχεται. Βέβαια, δεν εμπορέσαμε και δεν μπορούμε να πούμε, κάνοντας τον απολογισμό μας, το περίφημο «κατόπιν ενεργειών μου» πο'χουνε ψωμοτύρι κάποιοι «όνονα και μη χωριό» (τι κάνει νιάου – νιάου στα κεραμιά;), γιατί δεν είμαστε ... γάτες. Είναι αλήθεια όμως πως «κατόπιν ενεργειών» των γατονίων κ.κ. Χ(αλίφ)η και Ψ(ευτοθόδωρου)¹¹ δρομολογήθηκαν ή πραγματοποιήθηκαν τα εξής έργα:

- 1) Ο δρόμος Χορτάτων – Νεραϊδόλυμπος.
 - 2) Ο δρόμος Κομπλιού – Κομπλιώτικου γιαλού.
 - 3) Η ενίσχυση του ηλεκτροφωτισμού του κεντρικού δρόμου του χωριού.
 - 4) Η κατασκευή του αποχετευτικού δικτύου του χωριού.
- Τα ως άνω γατόνια, με τις «ευρυ(ω)ζωνικές» και όχι μόνο κουμπαριές τους, επτύχανε κι άλλα, όπως:
- 1) Υπό την (κατ)αιγίδα του Οργανισμού Ηνωμένης ... Εναντιότητας (ΟΗΕ) να διευθετηθεί – οσονούπω – το προσφυγικό πρόβλημα
 - 2) (Κατόπιν ενεργειών τους) όλοι ανεξαιρέτως οι Έλληνες πολιτικοί, δημοσιογράφοι και πανεπιστημιακοί δάσκαλοι να μάθουνε να χειρίζονται απ' όξου κι ανακατωτά, όπως λέμε στ' Λευκάδα, την ελληνική γλώσσα.
 - 3) (Κατόπιν ενεργειών τους) να διαγραφεί απ' τα λεξικά η λέξη «ύφεση» και να ματαμπει στ'ς ράγες(;) το τζαβαγιαρισμένο¹² τρένο της (αιματηρής) οικονομίας, γιατί λίου ο ένας και λίου - ή και πολύ- ο άλλος τ'ς εκάμαμε προπόδια¹³.

Εμείς, αφού συχαρούμε τους Χου - Ψου και τα τσιράκια τους για τ'ς «φανταστικές» επιτυχίες τους, εκείο μοναχά που μπορούμε να πούμε για μας είναι πως εσκαριάσαμε¹⁴ τ'ς δεκαοκτώ σπονδύλους τση φλάδας μας, κι από τσι¹⁵ να ξεσφοντυλιαστούμε¹⁶, βάνοντας και την π... μας δύναμη, με το συμπάθιο. Μας εστηρίξανε όμως σ' εφτό ο επιστήθιος φίλος του συγχωριανού και συμπαραστάτη μας γιατρού Μιχάλη Γ. Χόρτη κ. Γιάννης Πρωτοπαπάς, τυπογράφος, Χορτιώτες που φυλάνε Θερμοπούλες στο χωριό (η Αντρίνα, η θεια Ουρανία Μανταγιάννη, η θεια Άννα, η Μέλιω, η Νίτσα, οι αείμνηστες πλέον θεια Βασίλω Ζνάκου και θεια Ουρανία Κολοπατή κ.ά) κι απ' την αλλοδαπή ο πανεπιστημιακός καθηγητής κ. Φάνης Κ. Χόρτης (Μινεσότα των ΗΠΑ) και ο αγαπητός σε όλους τους συγχωριανούς Ρίκος (Fritz Berger) απ' τη Σουηδία. Στην προβολή και διάδοση της εφημερίδας μ'ς εβοηθήσανε, εκτός από την ιστοσελίδα του φίλου και πολύτιμου συνεργάτη μας Νίκου Χόρτη (tachortata.blogspot.gr), το "My Lefkada", τα "Λευκαδίτικα Νέα", τα "Αγιοπετρίτικα παιδιά" κι ο Νίκος Κ. Μεσσήνης. Τέλος, ευχαριστούμε από καρδιάς και τους αναγνώστες μας για την πολύ θετική ανταπόκρισή τους στο εγχείρημά μας.

Βέβαια, ελπίζουμε, αν οι συνθήκες το επιτρέψουνε, να ξανασυναντηθούμε στις σελίδες εφτές, έχοντας στο νου μας τη βιβλική ρήση «ἐὰν ἐπιλάθωμαι σου, Ἱερουσαλήμ, ἐπιλησθήϊ ἡ δεξιὰ μου» (Αν σε ξεκάσω, πατρική γη, να παραλύσει το χέρι μου)¹⁷.

Για τη Σύνταξη: Έκτορας Γ. Χόρτης

← ΛΕΞΙΚΟ

¹ Απόδρομος = φόρα

² Παδεύω = καταπονούμαι· υποφέρω· ταλαιπωρούμαι

³ Έχω τ' αμέντι μου = έχω το μυαλό μου· το νου μου (σε κάτι) με

απασχολεί κάτι

⁴ Ορτός = όρσιος

⁵ Τζαμάρα = φλογέρα

⁶ Αβέρτο· το = το ελεύθερο - ανοικτό μέρος του σπιτιού· σε αντίθεση με τα δωμάτια

⁷ Πλάτωνος Φαίδων· ^{84e} -^{85a}

⁸ Κοπανάν νερό στο χαβάνι = ματαιοπονώ

⁹ «πέσε πίτα να σε φάω» = παροιμία για όποιον τα περιμένει όλα

έτοιμα

¹⁰ Νια = μια

¹¹ Ψευτοθόδωρος = ο καθ' έξιν ψεύτης· ο ψεύταρος

¹² Τζαβαγιαρισμένος = κλωνισμένος (τζαβαγιάρω = αναλογικός σχηματισμός μετοχής)

¹³ Κάνω προπόδια = κάνω κομμάτια· διαλύω κάτι «εις τα εξων συνετέθη»

¹⁴ Σκαριάζω = στήνω

¹⁵ Από τσι = παρά λίγο

¹⁶ Ξεσφοντυλιάζομαι = κοψομεσιάζομαι

¹⁷ Ψαλμός ^{135,5}

Εγκέλαδος

I. Η γαιομυθολογική του διάσταση

Ένα από τα γνωστότερα επεισόδια της αένας πάλης του Λόγου ενάντια στην άγρια φύση, είναι ο αγώνας της Αθηνάς εναντίον του Εγκέλαδου, προσωποποίησης των σειμών. Σύμφωνα με την αρχαία ελληνική μυθολογία, ο Εγκέλαδος [από την πρόθεση εν και την ομηρική λέξη κέλαδος (= θόρυβος, πάταγος, οχλοβοή)] ήταν ο αρχηγός των γιγάντων, γιος του Τάρταρου και της Γης. Στη Γιγαντομαχία ο Εγκέλαδος ήταν αντίπαλος της θεάς Αθηνάς, η οποία τον εξουδετέρωσε ρίχνοντας πάνω του το βουνό – φράιστειο Αίτνα της Σικελίας. Από τότε εκείνος, κινούμενος και σενάζοντας από το αβάσταχτο βάρος, προσπαθεί να απελευθερωθεί από αυτό, προκαλώντας έτσι σεισμούς και εκρήξεις.

Αριστερά: Γλυπτό στον κήπο του Ανακτόρου των Βερσαλλιών που αναπαριστάει τον Εγκέλαδο
 Δεξιά: Η Αθηνά εικονίζεται μεγαλοπρεπής και επιβλητική, σε ευρύ διασκελισμό, κραδαινώντας την αιγίδα και το δόρυ της, τη στιγμή που καταβάλλει τον γίγαντα Εγκέλαδο (έχει σωθεί μόνο το άκρο αριστερό του πόδι). Πιο δεξιά, εικονίζεται ένας ακόμα γίγαντας ανάσκελα πεσμένος στο έδαφος, που παραδέχεται την ήττα του (Πηγή: Μουσείο της Ακρόπολης)

II. Από το σεισμολογίο της Λευκάδας

- 550 π.χ.- 1499 μ.Χ.: -, Κέρκυρα, 968, Κεφαλονιά 1469.
- 1501-1800: 1722, 1723, 1769, 1783
- 1800-1899: 1815, 1820, 1825, 1869
- 1900- 1986: 1914-1948.

Σε άρθρο του Λευκαδίτη λογίου Ιωάννη Ν. Σταματέλου (1822 – 1881) με τίτλο “Αι δεκατρείς μνημονευόμεναι καταστροφαί της Λευκάδος από του 1612 μέχρι του 1869, περιγράφονται οι μεγάλοι σεισμοί που έπληξαν το νησί από τις αρχές του 17ου μέχρι τα μέσα του 19ου αιώνα, όλοι μεγέθους μεταξύ 6,4 και 7,2 της κλίμακας Ρίχτερ.

Πηγή: Βασίλης Παπαζάκος - Κατερίνα Παπαζάκου, Οι σεισμοί της Ελλάδας, εκδόσεις Ζήτη, Θεσσαλονίκη 1989 και 2003.

III. Λευκάδα 1914 (IX)

Ο σεισμός (M=6,3) που έπληξε τη Λευκάδα στις 27 Νοεμβρίου του 1914 προκάλεσε βλάβες κυρίως στο δυτικό τμήμα του νησιού. 16 άνθρωποι σκοτώθηκαν. Πολλά χωριά καταστράφηκαν όπως: Αθάνι, Δρόγανο, Χορτάτα, Νικολί, Διαμιλιάνοι, Κομπλιό (IX), Αγ. Πέτρος, Ρουπάκια, Εξάνθεια, Καλαμίτσι, Αγ. Νικήτας και Τσουκαλάδες. Πολλά σπίτια κατέρρευσαν ή έπαθαν σοβαρές βλάβες τόσο στην πόλη της Λευκάδας όσο και στα χωριά: Βασιλική, Βουρνίκας, Καρυά, Εγκλοβή, Αγ. Νικόλαος και Λαζαράτα. Παρατηρήθηκαν κατολισθήσεις (Αθάνι, Κομπλιό, εκβολές Δημοσσάρι) καθώς και πτώσεις βράχων (αποκλείστηκαν τα χωριά Πόρος, Καρυά, Εγκλοβή, Χορτάτα και Κομπλιό). Εκδηλώθηκε θαλάσσιο κύμα βαρύτητας ύψους 2-3m ενώ υπήρξαν διαταραχές και στον υδροφόρο ορίζοντα. Ο λιμενοβραχίονας στο Νυδρί βυθίστηκε και ρωγμές εμφανίστηκαν στο δρόμο από τη Λευκάδα προς τον Αγ. Νικήτα (μήκος ρωγμών έως 3km, πλάτος έως 30cm). Ο μεγαλύτερος προσεισμός (M=5,3) εκδηλώθηκε στις 23 Νοεμβρίου και προκάλεσε μικρές βλάβες στη Λευκάδα και τις γύρω περιοχές (Πρέβεζα, Αιτωλικό, Μεσολόγγι, Αργοστόλι). Μετά τον κύριο σεισμό ακολούθησαν πολλοί μετασεισμοί ο μεγαλύτερος των οποίων (M=4,6) έγινε στις 3 Δεκεμβρίου.

[Πηγή: ΟΑΣΠ (<http://www.oasp.gr/>)]

IV. Λευκάδα 2015

Νομός: Λευκάδας - Ημερομηνία: Τρι, 17/11/2015 - Όρα Ελλάδας: 2015 - 09:10 - Μέγεθος: 6 - Γεωγραφική θέση: 38.68, 20.57
 Περιοχή Επικέντρου: 13χλμ Δ της Λευκάδας, 285 χλμ ΔΒΔ της Αθήνας - Χαρακτηρισμός: Πολύ ισχυρός - Πηγή δεδομένων: Εθνικό Αστεροσκοπείο Αθηνών.
 Επιπτώσεις: Ο σεισμός έγινε έντονα αισθητός στις περιοχές Λευκάδας, Μαγανησίου, Πρέβεζας. Στο χωριό Πόντι Βασιλικής αναφέρθηκε βραχόπτωση με θύμα ένα ενήλικο άτομο. Στο χωριό Αθάνι αναφέρθηκε ένα θύμα σεισμού που διερευνάται από το Αστυνομικό Τμήμα της περιοχής. Από το Α.Τ. Ιθάκης αναφέρθηκαν πληροφορίες για βραχοπτώσεις που διερευνώνται. Επίσης ο σεισμός έγινε αισθητός στις περιοχές Πατρών, Κεφαλονιάς, Κέρκυρας, Αστακού, Αμφιλοχίας σύμφωνα με πληροφορίες οι οποίες ελήφθησαν από τα τοπικά Αστυνομικά Τμήματα (ώρα 10 π.μ.)

[Πηγή: ΟΑΣΠ (<http://www.oasp.gr/>)]

Νέες εκδόσεις από την Εταιρεία Λευκαδικών Μελετών

Δυο νέα βιβλία κυκλοφόρησαν από την Εταιρεία Λευκαδικών Μελετών. Η πρώτη έκδοση, με τίτλο Σύγχρονοι Λευκάδιοι Δημιουργοί, περιλαμβάνει τα πρακτικά των Συμποσίων ΙΣΤ', ΙΖ' και ΙΗ' που οργάνωσε η Εταιρεία Λευκαδικών Μελετών σε συνεργασία με το Πνευματικό Κέντρο του Δήμου Λευκάδας τα καλοκαίρια του 2011, 2012 και 2013 αντίστοιχα, η έκδοση των οποίων πραγματοποιήθηκε το 2015 με επιχορήγηση του Ιδρύματος Κώστα και Ελένης Ουράνη της Ακαδημίας Αθηνών. Στο βιβλίο περιλαμβάνονται τα εξής αφιερώματα: ΘΕΑΤΡΟ-ΚΙΝΗΜΑΤΟΓΡΑΦΟΣ: Ηλίας Λογοθέτης, ΖΩΓΡΑΦΙΚΗ:

Κώστας Γλένης, Σωτήρης Θεριανός, Ζώνης Ζαβερδινός, Οικογένειες Γαζή – Σίδερη, ΛΟΓΟΤΕΧΝΙΑ-ΜΕΤΑΦΡΑΣΗ: Σωτήρης Χαλικιάς, ΜΟΥΣΙΚΗ: Φιλαρμονική Εταιρεία Λευκάδας, ΕΠΙΣΤΗΜΗ: Πέτρος Ν. Αργύρης, Παναγιώτης Ι. Χόρτης. Το βιβλίο περιλαμβάνει και πλούσιο φωτογραφικό υλικό και συνοδεύεται και από έγχρωμο βίντεο DVD. Το δεύτερο βιβλίο έχει τον τίτλο Πολιτισμικές εκφράσεις της Επτανησιακής ταυτότητας 17ος-20ος αιώνας και περιλαμβάνει τα Πρακτικά του 18ου Συμποσίου, που έγινε το 2014. Πρόκειται για αφιέρωμα στα 150 χρόνια από την Ένωση της Επτανήσου με την Ελλάδα (1864).

Άρωμα Λευκάδας σε επιστημονική ημερίδα

Φωτο: Η πρόεδρος της Εταιρείας Μελέτης Ελληνικής Διασποράς, καθηγήτρια κ. Μ. Τομαρά – Σιδέρη στο βήμα

Το Πάντειο Πανεπιστήμιο, Τομέας Νεότερης Ιστορίας, και η Εταιρεία Μελέτης Ελληνικής Διασποράς (Ε.Μ.Ε.ΔΙΑ.) διοργάνωσαν επιστημονική ημερίδα στο Πάντειο Πανεπιστήμιο την Τρίτη, 24 Νοεμβρίου 2015 με

θέμα: «Ευεργετισμός και νεότερος Ελληνισμός». Προεξάρχουσα ήταν η νύφη της αείμνηστης αγιοπετρίτισσας φιλολόγου Σίδερη Διονυσίας κ. Μαρούλα Τομαρά – Σιδέρη, πρόεδρος της Ε.Μ.Ε.ΔΙΑ (Εταιρείας Μελέτης Ελληνικής Διασποράς) και καθηγήτρια του Παντείου Πανεπιστημίου. Η κ. Τομαρά – Σιδέρη προήδρευσε στην εκδήλωση και έκανε ανακοίνωση με θέμα «Το ζητούμενο του Ευεργετισμού: Ιστορικότητα και

συνθήκες και κοινωνικές ανάγκες.

Ιδιαίτερο ενδιαφέρον για τη Λευκάδα και όχι μόνο παρουσίασε η ανακοίνωση που έκανε η κ. Παρασκευή Κοψιδά – Βρεττού, Dr Κοινωνικής Λαογραφίας, Σχολική Σύμβουλος Φιλολόγων και πρόεδρος του Συνδέσμου τους στο νησί μας, με θέμα «Η βία της πενίας και η ουτοπία του αγροτικού ευεργετισμού. Η περίπτωση του Γεωργίου Σκληρού στη Λευκάδα των αρχών του 20ου αιώνα». Η εισηγήτρια έφερε στο φως, μετά από επίπονη έρευνα, στοιχεία για την προσωπικότητα του Γ. Σκληρού και φώτισε άγνωστες πτυχές της ιστορίας της Νότιας Λευκάδας στο μεταίχμιο 19ου και 20ου αιώνα.

Οι υπόλοιπες εισηγήσεις:

- Άγγελος Δεληβορριάς, ομότιμος καθηγητής ΕΚΠΑ: Η οικογένεια Μπενάκη
- Μαρία – Χριστίνα Χατζηϊωάννου, Διευθύντρια Ερευνών ΠΕ/ΕΙΕ - Φιλίππα Χορόζη, επιστημονική συνεργάτις ΠΕ/ΕΙΕ: Ευεργετισμός και πολιτιστική παρέμβαση. Τα εγκαίνια του Μουσείου Μπενάκη
- Ευαγγελία Γεωργιτοσιγιάννη, αντιπρύτανης Ακαδημαϊκών Υποθέσεων στο Χαροκόπειο Πανεπιστήμιο: Ελληνικός Ευεργετισμός: Η περίπτωση των Ελλήνων της Ρουμανίας.
- Ανδρέας Γεωργιάδης, φοιτητής Παντείου: Ο Ελληνικός Ευεργετισμός στην Κύπρο.
- Πάνος Παπούλιας, αναπληρωτής Γενικός Διευθυντής Προγραμμάτων και Στρατηγικής του ιδρύματος Σταύρος Νιάρχος: Κοινωνικά ιδρύματα - Η περίπτωση του ιδρύματος Σταύρος Νιάρχος.

Στην ημερίδα παραβρέθηκαν ευάριθμοι Λευκαδίτες, μεταξύ των οποίων ο Πρόεδρος και ο ταμίας της ΕΛΜ κ.κ. Αθανάσιος Μελάς και Θωμάς Πατρικίος, ο κ. Κώστας Πατρικίος και η κ. Άννα Κοψιδά – Βλάχου.

επικαιρότητα. Στην ανακοίνωση, αφού επισήμανε ότι το φαινόμενο του Ευεργετισμού συνδέεται με κορυφαίους επιχειρηματίες της Διασποράς, που έδρασαν ευεργετικά στο τρίπτυχο « ιδιαίτερη πατρίδα», «Ελληνική παροικία», «Εθνικό Κέντρο», ανέλυσε τις λειτουργίες που συγκλίνουν στο φαινόμενο: α) την προσωπική, β) την ιστορική και γ) την κοινωνική. Στη συνέχεια, με βάση τα παραπάνω κριτήρια, αναφέρθηκε στην εννοιολογική διαφορά της ευεργεσίας από τη φιλανθρωπία. Έκλεισε την εισήγησή της, επισημαίνοντας ότι η ευεργεσία δεν είναι υποχρέωση, αλλά πράξη προσωπικής πραγμάτωσης, ιστορικής συνειδητότητας και κοινωνικής επίγνωσης, είναι δηλαδή υποκειμενική χειρονομία που λαβαίνει υπόψη της τις συντεταγμένες της εποχής, ιστορικές

Νέος βουλευτής Λευκάδας ο κ. Θανάσης Καββαδάς.

Κατά τις πρόσφατες βουλευτικές εκλογές (20-9-2015), νέος βουλευτής Λευκάδας εξελέγη ο κ. Θανάσης Καββαδάς. Του ευχόμαστε καλή και δημιουργική θητεία στο δύσκολο και επίπονο έργο που έχει αναλάβει.

Πανηγυρικός εσπερινός στους Αϊ – Πέντε

Την Κυριακή 1 Νοέμβρη πραγματοποιήθηκε εσπερινός στο ερειπωμένο εκκλησάκι των «Αγίων Πέντε» στα Χορτάτα, όπου γενεές γενεών προσευχήθηκαν στο ιστορικό σκάνωμα. Τα συχαρητήριά μας στον αγαπητό παπα-Θωμά και το Εκκλησιαστικό Συμβούλιο για την πρωτοβουλία τους. Υπενθυμίζουμε μόνο ότι πιθανότατα ο ιερός ναός των Αγίων Πέντε ήταν αφιερωμένος στη μνήμη των Αγίων μαρτύρων Ευστρατίου, Αυξεντίου, Ευγενίου, Μαρδαρίου και Ορέστη (εορτή στις 13 Δεκεμβρίου), που έζησαν την εποχή του αυτοκράτορα Διοκλετιανού (284-305 μ.Χ.).

Ο λόγος στους ξενιτεμένους μας

Η νοσταλγία, η συγκίνηση και τα συστά συναισθήματα που κατακλύζουν την ψυχή του ποιητή είναι έκδηλα στο παρακάτω ποίημα

Εσπερινό

Νοσταλγός όταν γύρισα πίσω απ' τα ξένα τη γη να φιλήσω που με γέννησε, πλάσμα και θρέμμα, με καρδιά Λευκαδίτικη κι αίμα

Σαν αντίκρισα πρώτα την άκρη του βουνού απ' τη Λάμια, το δάκρυ κατακύλησε πιο καυτερό από πότε να πω δεν μπορώ

Κι είδα τότε τον ήλιο στη δύση φλογισμένο να λάμπει πριν σβήσει στ' αφρισμένο ματόβαφο κύμα βασιλιάς, της νυχτιάς όμως θύμα

παναιώνια κάθε βραδάκι, κι όπως πάντ' αλαφρό τα' αεράκι σαν θυμήθηκα πάλι απ' τη Γύρα ήρθε μύρο πελάου η αρμύρα

καλοδέχτρα σαν τότε και τώρα, βλογημένη ανεκτίμητη ώρα! προσκυνώντας σκόνων τα χέρια πανωθέ μου καντήλια τα' αστέρια

Την Προστάτισσα Μάνα ατενίζω στο βουνό και θερμό ψιθυρίζω 'σπερινό στη Μεγάλη της Χάρη 'βλαβικό ευγνωμοσύνης τροπάρι

που μ' αξίωσε πάλε να ζήσω πριν τα μάτια για πάντοτε κλείσω τέτοια ώρα στον τόπο που πήρα πρώτη ανάσα κι ας το 'φερε η Μοίρα

να πλανιέμαι για πάντα στα ξένα σαν πουλί με φτερά τσακισμένα, σαν το φύλλο που μες τον αγέρα τυραγνίζεται ξερό, νύχτα – μέρα

Κι έτσι τώρα καλότυχος πάλι στο χωριό μου σαν πήγα, στο μνήμα των γονιών με σκυφτό το κεφάλι ρίχνω δάκρυ μικρό, κι είναι κρίμα

γιατί πρέπει, το ξέρω, σε λίγο με καρδιά σπαραγμένη και θρήνο για τα ξένα, Θεέ μου, να φύγω που για πάντα, Ωμέ, ίσως μείνω!

Φάνης Κ. Χόρτης, 3 -7- 2010, St. Cloud, Mn, USA.

Μνήμες

■ Άρθρο του ΑΓΓΕΛΟΥ Γ. ΧΟΡΤΗ

ΤΑ ΧΡΙΣΤΟΥΓΕΝΝΑ, η μεγάλη γιορτή της Χριστιανοσύνης, είναι αξεδιάλυτα δεμένα στη μνήμη μου με τη χειμωνιάτικη εικόνα του χωριού μας, αρκετές δεκαετίες πριν, με πρόσωπα που έχουν πια περάσει τις όχθες της Αχερουσίας και έχουν γίνει σκιές ονείρου και που, μέσα από τις αναμνήσεις μου, ξανάρχονται στο φως της μέρας, με τις εκκλησίες μας, που, μολονότι φτωχές, λαμπρές φάνταζαν εκείνες τις ημέρες, λες και οι χριστουγεννιάτικοι ύμνοι σκόρπιζαν γύρω αλλά και στις ψυχές μας το υπερούσιο φως της Γέννησης του Σωτήρα, με τους παιπούλιδες και τις βαβάδες μας κοντά στη φωτιά του τζακιού να μας μιλούν για ιστορίες παλιές και ξεχασμένες, για πλάσματα του μύθου και της φαντασίας και να γεμίζουν τις ψυχές μας με το άρωμα ενός κόσμου ονειρικού και παραμυθιένιου. Στο κέντρο αυτής της αναπόλησης βρίσκονται οι μορφές της μάνας και του πατέρα μου, μορφές κυριαρχικές στη ζωή μου, όπως είναι για καθένα οι μορφές των γονέων του.

Και επειδή η μνήμη δεν ανακαλεί μόνο τις προσωπικές μας εμπειρίες, δηλαδή τα γεγονότα στα οποία συμμετείχαμε αλλά και όσα «ζήσαμε» μέσα από αφηγήσεις άλλων, οι μορφές της μάνας και του πατέρα μου φέρνουν στο νου μου τις δικές τους εμπειρίες, όπως μου τις αφηγήθηκαν. Έτσι, μοιράστηκα μαζί τους – και ποιος δεν το έκαμε, άλλωστε; - τις σκέψεις και τα συναισθήματά τους και η ζωή τους μπήκε στη δική μου ζωή και αποτέλεσε κομμάτι της που κουβαλώ μαζί μου, ανεπαισθήτως, όπως θα έλεγε ο ποιητής, ως βίωμα ή, θα μπορούσα να πω, και ως στάση ζωής.

Έντονα παραμένουν χαραγμένες στη μνήμη μου και την ψυχή μου οι αφηγήσεις του πατέρα μου από τον Ελληνοϊταλικό πόλεμο ή, για να τον πούμε αλλιώς, από το έπος του '40. Γιατί ήταν πραγματικά ένα έπος της φυλής μας, στο οποίο χιλιάδες καθημερινοί άνθρωποι, ξεπερνώντας τα όρια της ανθρώπινης αντοχής με τη δύναμη της ψυχής τους και την πίστη σε έναν ανώτερο σκοπό, κατόρθωσαν να αντιμετωπίσουν νικηφόρα μια ολόκληρη αυτοκρατορία και να ταπεινώσουν τον επηρμένο ηγέτη της.

Σ' αυτό το έπος συμμετείχε και ο πατέρας μου ως λοχίας πυροβολικού της 8ης μεραρχίας. Μέσα από τις αφηγήσεις του αναδύονται πρόσωπα που με τη δράση τους υπερέβησαν τα ανθρώπινα μέτρα και πέρασαν στην περιοχή του θρύλου, κοντά στις μεγάλες μορφές της ιστορίας μας. Διοικητής του στη μοίρα ορειβατικού πυροβολικού στην οποία υπηρετούσε ήταν ο ταγματάρχης Δημήτριος Κωστάκης, μπαρουτοκαπνισμένος αξιωματικός, αφού είχε λάβει μέρος στους Βαλκανικούς πολέμους, στον Βορειοηπειρωτικό αγώνα και στην εκστρατεία της Μ. Ασίας.

Τα κατορθώματά του είναι μοναδικά στην ιστορία του πυροβολικού. Ο Κωστάκης ποτέ δεν χρησιμοποίησε όργανα μέτρησης, για να δώσει οδηγίες στους πυροβολητές του για το πού να στοχεύσουν. Πάντοτε τους έδινε τις συνταγμένες «εξ όψεως», υπολογίζοντας με τις γροθιές του τα σημεία που έπρεπε να χτυπήσουν. Και οι βολές είχαν τέτοια απίστευτη ευστοχία και αποτελεσματικότητα, που, σε συνδυασμό με την ακάματη ενεργητικότητά του, την περιφρόνηση του κινδύνου και των κόπων, την ταπεινοφροσύνη του, την πατρική του αγάπη στους στρατιώτες, την ανθρωπιά του, τη βαθιά πίστη του στο Θεό, το όνομά του έγινε θρύλος ανάμεσα στους αγωνιζόμενους Έλληνες. Αλλά και ανάμεσα στους Ιταλούς το όνομα του θρυλικού ταγματάρχη προκαλούσε το δέος και τον θαυμασμό. Είναι χαρακτηριστικά τα ακόλουθα απίστευτα επεισόδια από τη στρατιωτική του δράση: Μια ιταλική μονάδα είναι σε αναμονή για να λάβει συσσίτιο. Όμως μια βολή του Κωστάκη χτυπά, με χειρουργική ακρίβεια, το καζάνι και σπέρνει τον όλεθρο. Κάτι αντίστοιχο συνέβη και όταν Ιταλός υποστράτηγος με τρεις συνταγματάρχες παρακολουθούσαν ανύποπτοι την εξέλιξη μιας μάχης. Η βολή του έλληνα ταγματάρχη τους έθαψε στο σημείο που βρίσκονταν, στα Δολιανά. Σε άλλη περίπτωση, Ιταλός παρατηρητής σε καμπαναριό εκκλησίας, που με τις οδηγίες του στο Ιταλικό πυροβολικό προξενούσε μεγάλες φθορές στους Έλληνες, χτυπήθηκε με τέτοια ακρίβεια, ώστε να μην υποστεί την παραμικρή ζημιά η παρακείμενη εκκλησία. Δεν είναι, λοιπόν, περίεργο ότι αιχμάλωτος Ιταλός συνταγματάρχης, ζήτησε να δει τον θρυλικό πυροβολητή και γονάτισε μπροστά του, εκφράζοντας έτσι το θαυμασμό του για τον άξιο αντίπαλο. Κάποιες στιγμές ο βαθύς σεβασμός του Κωστάκη στην

ανθρώπινη ζωή τον έκανε να εκφράζεται σχεδόν απολογητικά για τους Ιταλούς που σκοτώνονταν από τη δική του δράση και να λέει: Όμως τι μπορούμε να κάνουμε, αφού πρέπει να υπερασπίσουμε την πατρίδα μας;

Και επειδή οι λέξεις, ακόμα και οι πιο υμντικές, είναι φθαρμένες από τη συχνή και αλόγιστη χρήση, αφήνω τον μεγάλο μας λογοτέχνη Άγγελο Τερζάκη, μαχητή και αυτόν του 40, να σκιαγραφήσει τον ήρωα. «Από καιρό μάς ακολουθούσε η φήμη ενός γεροταγματάρχη του πυροβολικού. Είχε τη διοίκηση μιας μοίρα ορειβατικού. Σκαρφάλωνε στ' αρβανίτικα βουνά, έστηνε τις πυροβολαρχίες του μεσουχτιές στις πιο απίθανες κορφές που μονάχα ο ήλιος έβλεπε. Και χαράματα την άλλη μέρα ράντιζε τον σαστισμένο εχθρό με φωτιά και σίδερο, του βούλωνε τα κανόνια. Ο τρόπος που ήξερε να χειρίζεται το πυροβολικό, χωρίς να χάνει ούτε βολή,, η λεβέντικη παλλικαριά του... άλλες ακόμα πολεμικές αρετές, συνδυασμένες με βαθιά συναδελφικότητα για τον φαντάρο, τον έφεραν στην ολόκληρη γραμμή των αρχηγών του αγώνα... Ήταν εγγύηση η συνεργασία του ταγματάρχη Κωστάκη σε μια οποιαδήποτε επιχείρηση.... Θεός εφέστιος (Σημείωση: προστάτης της εστίας, του σπιτιού, δηλαδή προστάτης μας), στεκόταν και για μας εκεί στην Αλβανία ο Κωστάκης». Τον παλιό του ταγματάρχη συνάντησε, ύστερα από χρόνια ο πατέρας μου στα Γιάννενα ως ιεροσπουδαστής της Σχολής Βελλά. Το ίδιο ταπεινός, με τις ίδιες αρχές, προσέφερε τις υπηρεσίες του ως επίτροπος του ναού της Αγίας Μαρίας στην Καλούτσανη. Προστάτης των αγωνιζόμενων στρατιωτών στο Μέτωπο προσέβλεπε και αυτός, με τη θερμή του πίστη, σε μια προστασία πάνω από τα ανθρώπινα, στην προστασία του Θεού.

Το ίδιο πνεύμα της προσφοράς και της θυσίας, που πολλές φορές έφτανε μέχρι τα ακρότατα όριά του, επέδειξαν όλοι όσοι μετείχαν στον αγώνα του 40, επώνυμοι και ανώνυμοι. Έπρεπε να νικήσουν όχι μόνο τα εμπόδια του κρύου, της βροχής και του χιονιού σε δύσκολα προσπελάσιμους ορεινούς όγκους, αλλά και να παραμερίσουν από τη σκέψη τους, μπροστά στον μεγάλο Σκοπό, κάθε τι που θα μπορούσε να μειώσει την πολεμική τους ορμή, όπως το φόβο του θανάτου και τους δεσμούς που τους ένωναν με τους δικούς τους ανθρώπους, αφού μάλιστα για κείνους πολεμούσαν και για κείνους έπρεπε να νικήσουν. Και όλα αυτά τα έκαναν, χωρίς παράπονο και γογγυσμό. Γιατί πώς αλλιώς να εξηγήσει κανείς πράξεις συγκλονιστικές και παραδειγματικές, που, μέσα από τις αφηγήσεις του πατέρα μου, αποκαλύπτουν την ηθική ποιότητα όσων τις έκαναν, που υψώθηκαν ξαφνικά από την υλική τους υπόσταση στην κορυφή του Ιδανικού; Τέτοια ήταν η θυσία του σπυριού Σακελλαρίου, που επικεφαλής σχηματισμού τριών καταδιωκτικών, αντιμετώπισε, πάνω από τα Γιάννενα, σμήνος δέκα καταδιωκτικών και πέντε βομβαρδιστικών των Ιταλών και, αφού κατέρριψε ένα και τελείωσαν τα πυρομαχικά του, δεν προσπάθησε να απεμπλακεί και να σώσει τη ζωή του, αλλά, χτυπώντας με το αεροπλάνο του ένα εχθρικό, βρήκε ηρωικό θάνατο. Το ίδιο και η θυσία του ταγματάρχη πυροβολικού Κωνσταντίνου Βερσή, ήρωα του Μικρασιατικού και του Ελληνοϊταλικού πολέμου, που, όταν, με βάση τη Συνθήκη Συνθηκολόγησης, έφτασε η διαταγή να παραδώσει τα κανόνια του ο νικητής στους πττημένους, προτίμησε, αφού τα κατέστρεψε, να αυτοκτονήσει, ύστερα από μια συγκλονιστική τελετουργική πράξη, κατά την οποία οι στρατιώτες του έψαλαν τον εθνικό ύμνο. Για τον ήρωα ταγματάρχη η εθνική και προσωπική αξιοπρέπεια είχε μετρήσει περισσότερο από τη ζωή του.

Ο Κωστάκης, ο Βερσής, ο Σακελλαρίου και τόσο άλλοι συνέδεσαν την Ελλάδα του 40 με τις ηρωικές παραδόσεις του έθνους μας και από κοινοί, καθημερινοί άνθρωποι, με τις βιοτικές μέριμνες και τα οικογενειακά και ατομικά προβλήματα που αντιμετωπίζουν όλοι οι άνθρωποι, βρέθηκαν ξαφνικά στη θέση να σηκώσουν το βάρος μιας πανάρχαιας ένδοξης ιστορίας και τις ελπίδες και την αξιοπρέπεια ενός ολόκληρου λαού που ήθελε να ζήσει ελεύθερος. Με την προσφορά και τις θυσίες τους αναδείχτηκαν άξιοι της βαριάς κληρονομιάς και των προσδοκιών των συγχρόνων τους Ελλήνων, αφήνοντας στους επινόμενους το δίδαγμα ότι τα μεγάλα έργα επιτυγχάνονται όταν οι άνθρωποι εγκαταλείψουν το εγώ τους και στρατευθούν σε ένα μεγάλο σκοπό που είναι αίτημα της εποχής τους.

Η σελίδα της Χορτιώτισσας

Καρσάνικη βελονιά

Είναι γνωστό πως τα λευκαδίτικα κεντήματα με την καρσάνικη βελονιά, πραγματικά έργα τέχνης, τείνουν να εκλείψουν, γιατί δεν υπάρχουν κεντήστρες. Η καρσάνικη – λευκαδίτικη βελονιά κεντιέται απ' την ανάποδη πλευρά του υφάσματος. Η αρχή και το τέλος τ'ς κλωνάς κρύβεται μες στο κέντημα. Υπάρχουν διάφορες βελονιές: καφασωτή, ανεβατή κ.ά. Στη φωτογραφία χορτιώτικο κέντημα με καρσάνικη βελονιά, το οποίο παραπέμπει σε αρχαιοελληνικά σχεδιαστικά μοτίβα.

Οι «πατσούρες»

Τ'ς παραμονές των Χριστουγέννων οι γυναίκες του χωριού επλάθανε, εκτός απ' τα χ'στόψωμα, και το «σταυρό», που για το ψήσιμο τον εβάνανε σε τεψί. Τα κενά που εμένανε σ'ς 4 γωνίες του σταυρού τα εσυμπληρώνανε με ζ(υ)μάρι στο οποίο επροσθέτανε από ένα αβγό, κόκες από αμύδαλα ή καρύδια και, φυσικά, και κανελογαρούφαλα. Αυτά τα 4 συμπληρώματα ήτανε οι περίφημες «πατσούρες». Το βράδυ της παραμονής των Χριστουγέννων συγκεντρωνόντανε γύρω απ' το τραπέζι όλη η οικογένεια (αν οι συνθήκες το επιτρέπουν, συγκεντρώνεται και σήμερα), για το κόψιμο του σταυρού. Στο κέντρο του τραπεζιού ετοποθετούσανε ένα μπουκάλι κρασί, ενώ το φαγητό ήτανε νηστήσιμο. Ο αρχηγός της οικογένειας εχάραζε με νια (=μια) λεπίδα το σταυρό σε 4 κομμάτια και τον έβανε απά' στο μπουκάλι. Ούλα τα μέλη της οικογένειας επιάνανε το σταυρό και αντάλασσανε ευχές, παίρνοντας ο καθένας το κομμάτι του. Τ'ς πατσούρες τ'ς εδίνανε οι νοικοκυρές στα παιδιά την επομένη, ανήμερα των Χριστουγέννων.

Ε. Γ. Χόρτης

Στους όπου γης
συγχωριανούς
ευχόμαστε
ολόψυχα

**ΚΑΛΑ ΧΡΙΣΤΟΥΓΕΝΝΑ
ΚΑΙ ΚΑΛΗ ΧΡΟΝΙΑ**

Συνοπτική «αφήγηση» της ιστορίας των Χορτάτων

■ Άρθρο του ΕΚΤΟΡΑ Γ. ΧΟΡΤΗ

ΤΑ ΧΟΡΤΑΤΑ ως οικισμός, σύμφωνα με όλες τις ενδείξεις φαίνεται ότι έχουν μια συνεχή ιστορική διαδρομή από τη Νεολιθική εποχή ως τις μέρες μας. Στην άποψη αυτή συνηγορούν τα εξής στοιχεία:

I. Τα γεωγραφικά δεδομένα: Η θέση του χωριού είναι φυσικά οχυρή και υπάρχει αφθονία φυσικών πόρων. Πρωταρχικό στοιχείο της ανάπτυξης ενός οικισμού, λένε οι ειδικοί της επιστήμης της γεωγραφίας, είναι η θέση του και η τοποθεσία.

Ως παράγοντες της θέσης θεωρούν:

- την επάρκεια σε νερό (στα Χορτάτα υπάρχουν πολλές πηγές),
- την προστασία από πλημμύρες (το χωριό βρίσκεται σε πλαγιά με υψόμετρο 650 μέτρα – κάτι παραπάνω οι παλαιότεροι οικισμοί),
- την άμυνα (η θέση του χωριού είναι φυσικά οχυρή. Οι παλιοί οικισμοί και εν μέρει ο σημερινός - τον πιο παλιό η παράδοση τον θέλει στην περιοχή «Αυλές» - δεν είναι ορατοί από τη θάλασσα, οι ακτές της οποίας είναι πολύ μακριά απ' το χωριό και απόκρημνες,
- τη διαθεσιμότητα υλικών κατασκευής (υπήρχαν - και υπάρχουν - σε αφθονία),
- το κατάλληλο έδαφος (η περιφέρεια του χωριού καλύπτει μεγάλη έκταση κατάλληλη για κτηνοτροφία και γεωργία, ενώ διαθέτει και πολλές αρδευόμενες εκτάσεις),
- την προστασία από ανέμους και κυρίως την προστασία από το Βορρά με βουνά / λόφους (στα βόρεια και βορειοανατολικά του χωριού υπάρχει ο ορεινός όγκος των Σταυρωτών),
- τα υλικά για θέρμανση (υπήρχαν σε αφθονία - βελανιδιές κ.λπ.),
- τον προσανατολισμό (το χωριό έχει τον σωστό προσανατολισμό - «βλέπει» προς τον Νότο και τη Δύση).

II. Τα αρχαιολογικά δεδομένα:

IIA. Αρχαιότητα. Πολύ κοντά στον σημερινό οικισμό (500 περίπου μέτρα βορειοδυτικά), στη θέση «Σπήλιο» / «Αποθήκες» πραγματοποίησε ο W. Dörpfeld¹ ανασκαφική έρευνα μικρής κλίμακας το έτος 1905. Ο ίδιος ο Dörpfeld γράφει σχετικά : «Από τις έρευνες και ανασκαφές που πραγματοποίησαμε το έτος 1905 σε άλλα μέρη του νησιού Λευκάδα, αξίζει να γίνει μνεία στα εξής: Μια μικρή ανασκαφή στη σπηλιά του κόλπου Σύβοτα ... Η πρώτη ανασκαφή στη Χοιροσπηλιά ... Ανασκαφές στο ιερό του Απόλλωνα ... Έρευνα και ανασκαφή σε ιερό μιας σπηλιάς βορείως του χωριού Χορτάτα στο κέντρο της ηλιεράς του νησιού. Εκεί λεγόταν, σύμφωνα με τη μαρτυρία ενός χωρικού, ότι είχαν βρεθεί πλήθος χάλκινα, τα οποία αγοράσαμε και μεταφέραμε στο μουσείο μας. Αυτά είναι απολύτως όμοια με τα γνωστά γεωμετρικά χάλκινα από την Ολυμπία και τη Δωδώνη. Αυτά ονομάστηκαν στο 4ο κεφάλαιο από τον D. Goessler χάλκινα από τα Χορτάτα και πρέπει, κατά τη γνώμη μου, όπως τα γεωμετρικά χάλκινα από την Ολυμπία, να αποδοθούν στους προελληνικούς πελασγικούς πληθυσμούς ...»

Ότι και στα 4 νησιά του Οδυσσέα και, βέβαια, και στη Λευκάδα – Ιθάκη έχουν κατοικήσει Αχαιοί και μάλιστα ως κατακτητές, είναι, σύμφωνα με το έπος, δίχως άλλο σαφές, αλλά προκύπτει ακόμη και από τις ανασκαφικές έρευνες ... Παράλληλα με τους Αχαιούς μπορεί η παρουσία ενός προελληνικού πληθυσμού σε περισσότερα μέρη στο εσωτερικό του νησιού να το αποδείξει, ονομαστικά στην περιοχή της Χοιροσπηλιάς κοντά στην Εύγειρο, όπου πολλά απομεινάρια της νεολιθικής εποχής έχουν έρθει στο φως, και παραπέρα στο δυτικό μέρος του νησιού κοντά στο χωριό Χορτάτα, όπου βρέθηκαν χάλκινα, όμοια με αυτά της Ολυμπίας».

Πρόκειται για την αγορά οκτώ χάλκινων αντικειμένων γεωμετρικών χρόνων (περόνη, ιππάριο, διπλό πελέκει, περιάπτα), που αποτελούν τα μόνα ως τώρα αρχαιολογικά τεκμήρια των πρώιμων ιστορικών χρόνων της Λευκάδας, πριν από τον αποικισμό των Κορινθίων (7ος αι.). Στις κοιλότητες των βράχων της συγκεκριμένης θέσης, η οποία ταυτίστηκε με χώρο τοπικής λατρείας,

«Εξ ιστορίας αναιρεθείσης της αληθείας το καταλειπόμενον ανωφελέες γίνεται δίγημα» (Πολυβίου Ιστορία 1, 14.4-7)

εντοπίστηκαν κατάλοιπα προσφορών, όστρακα αγγείων, τμήματα πήλινων ειδωλίων κλασικών και ελληνοιστικών χρόνων και ένα λυχνάρι ρωμαϊκών χρόνων².

IIΒ. Μέσοι και νεότεροι χρόνοι. Στην θέση του σημερινού χωριού Χορτάτα, αλλά και σε κοντινή απόσταση από αυτό υπάρχουν λείψανα πολλών Εκκλησιών. Πιο συγκεκριμένα: 1) Στη θέση «Παναγιά» και κάτω απ' τον περιβάλλοντα χώρο του ομώνυμου ιερού Ναού, αποκαλύφθηκαν πρόσφατα (κατά τη διάρκεια των εργασιών βελτίωσης του δικτύου ύδρευσης) εξαιρετικά ενδιαφέροντα λείψανα βυζαντινού ναού (πρωτοβυζαντινής εποχής)³ 2) Στη θέση Αϊ – Πέντε, υπάρχουν τα ερείπια του ιερού Ναού των Αγίων Πέντε μαρτύρων (Ευστράτιος, Αυξέντιος, Ευγένιος, Μαρδάριος και Ορέστης), που έζησαν κατά την εποχή των αυτοκρατόρων Διοκλετιανού και Μαξιμιανού (284-305 μ.Χ.). Ο ναός - πιθανότατα Βυζαντινής εποχής - είναι μονόκλιτος βασιλική και σπιν κόγχη της διακρίνεται αντά η τοιοχογραφία με τους 5 Μάρτυρες⁴. 3) Βορειοανατολικά του χωριού και σε απόσταση 500 περίπου μέτρων υπάρχουν λείψανα ναού αφιερωμένου στον Άγιο Νικόλαο⁵, 4) Σε απόσταση 100 μέτρων από τον ιερό Ναό του Αγίου Ιωάννου του Χρυσοστόμου που μετράει τουλάχιστον 4 αιώνες ζωής υπάρχει σωρός ερειπίων από ιερό Ναό αφιερωμένο στον Άγιο Γεώργιο ((φωτο 1ης σελίδας: Ο σωρός των ερειπίων του . Επρόκειτο, πιθανότατα, για ιδιωτικό ναό, η τοποθεσία του οποίου λέγεται και σήμερα Αϊ- Γιώργης) και 5) Ιερός ναός του Αγίου Μηνά, στο κέντρο του χωριού, στη θέση του σημερινού ναϊδρίου. Ως προς τη χρονολόγηση των χριστιανικών μνημείων των Χορτάτων επαναλαμβάνουμε ότι πρέπει η αρμόδια εφορία Βυζαντινών αρχαιοτήτων να επιληφθεί άμεσα του θέματος, πριν αστάθμητοι παράγοντες εξαφανίσουν τα παραπάνω μνημεία πολιτισμού.

III. Οι γραπτές πηγές. Με βάση τα παραπάνω, ο ισχυρισμός ότι το χωριό δημιουργήθηκε τον 17ο αιώνα, εποχή στην οποία υποτίθεται ότι έφτασε στον χώρο η ισχυρή οικογένεια Χόρτη από την περιοχή Ασφακία (Σφακιώτες) και ότι πήδνε παλαιότερα δεν υπήρχε οικισμός παρά μόνο καλύβες ή πηλοχτιστες αγροικίες, ελέγχεται ως απολύτως ανακριβής. Είναι, βέβαια, αλήθεια ότι ορισμένοι οικισμοί έχουν πάρει το όνομά τους από τα επίθετα ισχυρών οικογενειών (σογιών), όπως π.χ. Ασπρογερακάτα, Χορτάτα, Λαζαράτα⁶. Σε καμία περίπτωση όμως δεν στοιχειοθετείται η άποψη ότι το χωριό δημιουργήθηκε τον 17ο αιώνα από κάποια οικογένεια Χόρτη που προερχόταν από τους Σφακιώτες. Ως προς το επίθετο Χόρτης, μια απλή αντιπαραβολή των στοιχείων από το κατάστιχο κεφαλικού φθόρου του έτους 1641/1642 των Οθωμανικών πηγών για τη Νεότερη Ιστορία της Λευκάδας (Πανεπιστημιακές Εκδόσεις Κρήτης, 2013, σελ. 202 και 207) καταδεικνύει τη λανθασμένη άποψη. Στο χωριό Σφακιός (Σφακιώτες) υπάρχει εγγραφή Η?arat? (7 γράμματα - δεν υπάρχει ο-μικρον), που αυθαίρετα και λανθασμένα αντιστοιχίζεται με το Χόρτης, αφού στο Διαμιλιάνι υπάρχει εγγραφή Horta (πέντε γράμματα - υπάρχει το ο-μικρον), που (ορθώς) αντιστοιχίζεται με το Χόρτης. Και είναι προφανές ότι καμία σχέση δεν έχει το Η?arat? με το Horta, γιατί δεν προκύπτει από πουθενά. Εξάλλου, το κατάστιχο του 1641-42 αναφέρει τα οικογενειακά ονόματα Χόρτης, Μεσσήνης, Αυλωνίτης, Αχείματος, Βλαντής, Βουκελάτος ονόματα που υπάρχουν και σήμερα στα Χορτάτα. Σημειωτέον ότι το χωριό Διαμιλιάνι με τους επιμέρους οικισμούς του ήταν το 1520 από τα μεγαλύτερα χωριά της Λευκάδας (82 νοικοκυριά) με εικαζόμενο αριθμό κατοίκων 350 περίπου άτομα, απ' τα οποία το 31% ήταν κάτοικοι του οικισμού Χορτάτων.

Συμπερασματικά, η περιοχή των σημερινών Χορτάτων φαίνεται ότι κατοικείται συνεχώς από την αρχαιότητα ως τις μέρες μας.

← ΛΕΙΚΟ

1 Wilhelm Dörpfeld, ALT – ITHAKA, EIN BEITRAG ZUR HOMER – FRAGE, STUDIEN UND AUSGRABUNGEN AUF DER INSEL LEUKAS – ITHAKA, unter Mitarbeit von Deter Goessler, Ernst van Hille, Wilfried von Seidlitz, Richard Unde, Verlag Richard Unde, München – Gräffelfng, 1927, 2 Bände. A' τόμος, Σελίδες 169 και 377 (Μτφρ. Έκτορας Γ. Χόρτης)
2 Souyouzoglou-Haywood, C., The Ionian Islands in the Bronze Age and the Early Iron Age, 3000-800BC. Liverpool: Liverpool University Press, 1999, σ. 27.
3 Εφημ. «Τα Χορτάτα», αρ. φ. 6, σ.3

4 Ό.π., σ.3

5 Ό.π., σ.3

6 Ματούλα Τομαρά – Σίδερη και Νίκος Σίδερης, Συγκρότηση και διαδοχή των γενεών στην Ελλάδα του 19ου αιώνα, Η δημογραφική τύχη της Νεότητας, Ιστορικό Αρχείο Ελληνικής Νεολαίας, ΓΓ Νέας Γενιάς, στο 7 Άγγελος Γ. Χόρτης, Το Διαμιλιάνι και τα Χορτάτα στην περίοδο της Τουρκοκρατίας (1479-1684), εφημ. «Τα Χορτάτα», αρ. φ. 9, σ.6.

ΑΡ. ΦΥΛΛΟΥ 18 ● ΣΕΠΤΕΜΒΡΙΟΣ – ΟΚΤΩΒΡΙΟΣ – ΝΟΕΜΒΡΙΟΣ 2015 ● ΔΙΑΝΕΜΕΤΑΙ ΔΩΡΕΑΝ ● tachortata.blogspot.gr

Τριμηνιαία περιοδική έκδοση του Συλλόγου των Απανταχού Χορτιωτών Λευκάδος

Ιδιοκτήτης: Σύλλογος των Απανταχού Χορτιωτών Λευκάδας, Τηλ. 6974415725, e-mail: arpiros@otenet.gr
Υπεύθυνος έκδοσης - ώλης: Έκτορας Γ. Χόρτης
Επικοινωνία: τηλ. 210-9844200, 6944416206, e-mail: hecchortis@gmail.com
Συντακτική Επιτροπή: Άγγελος Γ. Χόρτης, Θωμάς Ε. Χόρτης, Σταθούλα

(Λούλα) Σακελλαρίου – Αυλωνίτη, Νίκος Δ. Χόρτης, Έκτορας Γ. Χόρτης.
Σελδοποίηση: Νίκος Δ. Χόρτης
Παραγωγή εντύπου: ΠΡΩΤΟΠΑΠΑ Α. Ε., Γραφικές Τέχνες –Τυπογραφείο, Υπάτης 45, Περιστέρι, 12133, τηλ. 2105734350
Για το περιεχόμενο των ευυπόγραφων κειμένων ευθύνονται οι συγγραφείς τους

Βαπτίσεις-Γάμοι:

Βαπτίσεις-Γάμοι: Απ' όσο ξέρουμε, μπδέν εις το ππλίκον

Θάνατοι:

Η Αρσενία Ι. Τζεφριού, έφυγε από τη ζωή στις 22 -9-2015 σε ηλικία 90 ετών και ετάφη στο κοιμητήριο του χωριού μας, στον Αϊ- Γιάννη. Τα ειλικρινή μας συλλυπητήρια στους οικείους της.

Μνησιπήμονα

του Σπύρου Κ. Χόρτη (Μανταγιάννη)

Πάει ο καιρός
που ο παππούς,
εκεί στην ησυχία του
χωριού,
μέσα στο κρύο του
χειμώνα,
κάθε βράδυ άρχιζε
Τα παραμύθια
Για τρανούς βασιλιάδες
και πριγκιπόπουλα
Για καλές βασίλισσες,
κακές μάγισσες
και πεντάμορφες
βασιλοπούλες

Για ήρωες
και άγρια θεριά ...
Εκεί στη γωνιά,
ανασκαλεύοντας τα
κάρβουνα

με τ' αποκλάδι ...

Κι εμείς μικρά
να ζούμε κόσμους
ονειρεμένους
και λαχταριστούς
Που τόσο ψεύτικοι
αποδείχτηκαν
Κι οδυνηροί

Τότε...

Τώρα έχει φύγει ο
παππούς,
τα βασιλόπουλα κι οι
βασιλιάδες
Τέλειωσαν τα παραμύθια
...

Κι αν ζήσανε αυτοί καλά,
Εμείς δεν ζήσαμε
καλύτερα

Εικόνα (απ' το οικογενειακό άλμπουμ της οικογένειας Κώστα Στ. Μανταγιάννη): Η μορφή του δεινού «παραμυθά» μπάρμπα Στεφανή (πού τα θυμόταν τόσο πολλά!), παππού του ποιητή, δεσπόζει στη φωτογραφία (καθιστός, με το μπαστούνι και πολιάν την κεφαλήν και το μουστάκι). Ευτύχησα κι εγώ να απολαύσω από τα χείλη του το «Μια φορά κι έναν καιρό» της «Γενοβέφας» και δεκάδων ακόμη παραμυθιών.

«Χρώμα»» Λευκάδας στο Πεκίνο!

Ο εικαστικός Σπύρος Βερούκιος (ζωγραφική, κόμικς), γιος του αείμνηστου εκπαιδευτικού Άγγελου Βερούκιου απ' το Κομπλιό, επιλέχθηκε μαζί με άλλους 13 ομοτέχνους του να εκπροσώπησε τη χώρα μας, πρώτος μεταξύ ίσων, στην 6η Μπιενάλε του Πεκίνου (Σεπτέμβριος – Οκτώβριος 2015) με το έργο του «Σκυλί που καίγεται 2». Σε πολλά έργα του συντοπίτη μας συναντάμε εξηρησιονιστικές επιρροές, που, ξεπερνώντας την αλθηθοφάνεια, οδηγούν τη φαντασία του καλλιτέχνη, στη μετατόπιση του κέντρου βάρους από τη νατουραλιστική αποτύπωση του θέματος στην έκφραση εσωτερικών αισθημάτων και βιωμάτων, στο «μέσα πλούτος». Χαρακτηριστικός αυτής της τάσης είναι ο παραπάνω πίνακας, που οργανώνεται γύρω από τα στοιχεία του σκύλου, της φωτιάς και της ανθρώπινης μορφής και με τρόπο δυναμικό, υπερβλητικό και συμβολικό υπαινίσσεται «εκ βαθέων» τα του ανθρώπινου προσώπου και του πυρήνα της ανθρώπινης κοινωνίας, ψηλαφίζοντας τη στάση της (φοβική και ό,τι άλλο) στο ουρλιαχτό ενός ζώου τυλιγμένου στις φλόγες.

Τεστ για το ... Αλτοχάιμερ!

Όπως γράψαμε και στο προηγούμενο φύλλο, ο αγαπητός σε όλη τη νότια Λευκάδα Ρίκος (Fritz Berger), που έζησε και δούλεψε ως εθελοντής στα χωριά μας στο πλαίσιο του προγράμματος της Χριστιανικής Ειρηνευτικής Βοήθειας στην Ελβετία, πρότεινε να γίνει αντάμωμα στο νησί μας του ίδιου και όλων των τότε συνεργατών του, Αλίκης, Ασπασίας, Γιάννη, Θεοδώρας, Ελισάβετ, Πέτρου, Τερέζας και λοιπών, το Πάσχα του 2017 με τους κατοίκους των χωριών μας. Υπενθυμίζουμε το κείμενο – πρόσκληση του Ρίκου :

Αγαπητοί Λευκαδίτες,

Το 2017 συμπληρώνονται 55 χρόνια από τότε που ήρθε η ομάδα CFD στην Λευκάδα. Τον Μάιο του 1962 εγώ και ο αδελφός μου ο Γιάννης συναντηθήκαμε στον Άγιο Πέτρο με τις συναδέλφους μας Ασπασία και Ελισάβετ. Την επέτειο αυτή σχεδιάζω να τη γιορτάσουμε τις ημέρες του Πάσχα του 2017. Προσκεκλημένοι είναι όλα τα πρώην μέλη της ομάδας και άλλοι συνεργάτες και γνωστοί που αγαπούν τη Λευκάδα και φυσικά, και οι Λευκαδίτες που μας θυμούνται. Θέλουμε να γιορτάσουμε μαζί με τους φίλους μας και τα χωριά, αλλά και να σκεφτούμε και να μιλήσουμε μαζί τους για το πώς άλλαξε η Λευκάδα τα τελευταία 50 χρόνια.

Με πολλή αγάπη,
Fritz Berger (Ρίκος)

Για να ευοδωθεί η προσπάθεια απαιτείται, φυσικά, η ανταπόκριση των κατοίκων και των Πολιτιστικών Συλλόγων της περιοχής (κυρίως ξενοδοχειακή υποστήριξη/φιλοξενία σε σπίτια και μετακινήσεις). Για την οργάνωση της συνάντησης και την καταγραφή των όποιων προσφορών, μπορείτε να απευθύνεστε στο τηλέφωνο 6944416206 ή/και στην ηλεκτρονική διεύθυνση hecchortis@gmail.com

Παρουσίαση βιβλίου

Το βιβλίο του Μάρκου Σφέτσα: «Συνοπτική Ιστορία του Κάστρου της Αγίας Μαύρας – Οδηγός για τον επισκέπτη» παρουσιάσε την Παρασκευή, 16-10-2015, Ιουνίου 2014, στο Πνευματικό Κέντρο Λευκάδας,, ο φιλόλογος - συγγραφέας Δημήτρης Τσερές και μίλησαν ο Νίκος Βαγενάς, ο Παναγιώτης Σκληρός και ο συγγραφέας.